

Köszöntő

KERTÉSZ ANDRÁS

Szikszaíné Nagy Irma – a Magyar Tudományos Akadémia doktora, habilitált doktor, egyetemünk kutatóprofesszora, szakterületének tudósként és oktatóként egyaránt meghatározó személyisége – betöltötte 80. életévét. Ha most, az évforduló alkalmából mindazok, akik tanítványai vagy munkatársai lehettek, vagy olvasták írásait, visszatekintenek eddigi pályájára, akkor immár sokadszor csodálkozhatnak rá arra, hogy milyen kiemelkedő életművel gazdagította a szakterületét.

Kutatóként munkásságát elsősorban a magyar leíró nyelvészet, a szövegnyelvészet, a stilsztika és a retorika területén fejtette ki. Egyebek mellett vizsgálta az ikerítés szabályszerűségeit. Jelentősen hozzájárult a kérdéshalakzatok retorikájának és stilsztikájának vizsgálatához. Kutatásaiban alkalmazott több szövegtani szempontú elemzési módszert. Noha eredményei e területeken önmagukban véve is jelentősek, munkásságának legfontosabb jellemzője mégis az érintett diszciplínák integratív alkalmazása. Kutatói habitusának egyediségét sokoldalú, az eltérő perspektívákat koherens egészévé integrálni képes interdiszciplináris gondolkodás fémjelzi. Nagy tudással és érzékeny elemzőkészséggel közeledik az említett tudományterületek – mindenekelőtt irodalmi szövegekben feltárható – metszéspontjaihoz. Munkáinak igényességét az előző kerek évfordulót köszöntő kötet bemutatta és értékelte, ám az elmúlt évtizedben is több jelentős műve látott napvilágot. Azt, hogy munkássága mennyire eredeti, hasznos és egyedülálló, kiálólóan szemléltetik a számunkra friss élményt jelentő újabb monográfiái is.

A Költészet és játék: A játékosság stíluslehetőségei a magyar költészetben (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó 2016, 562 oldal) című munkája nagyívű, átfogó, a magyar költészet igen széles repertoárját számba vevő, izgalmas poétikai-stilsztikai vállalkozás. Korábbi könyveihez, tankönyveihez hasonlóan meggyőzően igazolja, hogy szövegtani és stilsztikai felkészültsége mellett behatóan ismeri a magyar irodalom palettáját, egészen a legújabb időkig, rálátással a legfrissebb szerzőkre, irányzatokra, hangokra, poétikai fejleményekre. Bemutatja, hogy a költészetben megjelenő nyelvi-stiláris eszközök hogyan válhatnak játékosná, hogyan értelmezhető a költészet és a játékosság viszonya. Meglátásai megvilágítására a magyar költészet gazdag anyagát használja fel, kiemelve a modern és a posztmodern líra nyelvi eszközeinek értelmezését.

Intertextuális tükrök: Összehasonlító nyelvi-stiláris elemzés (Budapest: Kalligram, 2021, 398 oldal) című könyve szerves folytatása és egyúttal részleges

összegzése korábbi stilisztikai, retorikai és szövegnyelvészeti kutatásainak. Az intertextualitás igen nehéz problémaköréhez széles felkészültséggel és kompetenciával közeledik. Szikszainé Nagy Irma könyvének tartalma alapvetően két fő komponensből áll. Egyrészt a téma – mélyreható szakirodalmi ismeretekről tanúskodó – rendszerező igényű áttekintéséből. Másrészt új tudományos eredményeiből, melyek lényege a vizsgált szépirodalmi szövegek differenciált szempontrendszeren alapuló invenciózus elemzése. A könyv módszertanilag is rendkívül tanulságos: a hazai stílus kutatásban egyedülálló alapossággal mutatja be és alkalmazza sikeresen az összehasonlító stíloselemzés módszerét. Szikszainé Nagy Irma műve magas szintű tudományos monográfia, ugyanakkor gördülékenyen megírt, érdekes olvasmány is. Maradandó hozzájárulás a szöveg- és stílus kutatáshoz.

A magyar líra stílustörténete (Budapest: Osiris, 2024, 467 oldal) a megszo-
kott eljárástól eltérően nem különböző alkotók különböző műveiből származó,
szövegkörnyezetükből kiragadott idézetek felvonultatásával szemlélteti az egyes
stílus korszakok tulajdonságait, hanem a stílárís szerepű nyelvi adatokat születé-
sük összefüggésrendszerében, azaz az adott művek egészét figyelembe véve
elemzi. Ez az eljárás legalább két szempontból figyelemre méltóan innovatív.
Egyrészt kiválóan alkalmazza a bizonyos tudományterületeken hatékonyan mű-
ködő esettanulmányok módszerét. Az esettanulmányok, noha csupán egy-egy
példára korlátozódnak, alkalmasak olyan összetett jelenségek mélyreható vizsgá-
latára, amelyeket komplexitásuk miatt sem az induktív adatgyűjtő, sem a deduk-
tív érvelés nem tudna átláthatóan megközelíteni. Másrészt a könyvben bemuta-
tott esetek paradigmikusak abban az értelemben, hogy számos hasonló jelen-
ség működésének mintáiként elemezhetők, ezért eredményei nem kisebb súlyúak
a gazdag adatmennyiséget feldolgozó induktív vagy az általános hipotézisekből
kiinduló deduktív módszerénél. Ez a koncepció közvetlenül sugallja a kötet fel-
építésnek logikáját. Az egyes stílus korszakok tárgyalását rövid művészettörténe-
ti áttekintés vezeti be, ily módon elhelyezve az adott stílus korszakot a szélesebb
kulturális, történeti összefüggésrendszerben. Majd egy, a stílus korszakra jellem-
ző és a magyar irodalom kiváló teljesítményeként számontartott lírai mű stílusá-
nak átfogó elemzése következik. A kötet ily módon – az egyoldalúságot eredmé-
nyező leegyszerűsítést és a parttalanságba torkolló reflektálatlan komplexitást
egyaránt elkerülve – differenciált képet rajzol a magyar líra stílustörténetéről. Jól
érezkelteti a költő egyedi stílusának és – az adott példán szemléltetve – a kor ti-
pikus stílusjegyeinek összhangját. A kötet rávilágít Szikszainé Nagy Irma habi-
tusának egy további kiemelkedő jellemzőjére: a nagy tárgyi tudással párosuló di-
daktikai készségre, mely a könyvet összetett tartalma ellenére könnyen követhet-
ő, szuggesztív olvasmánnyá teszi.

Szikszainé Nagy Irma nem csupán tudósként alkotott kiemelkedőt, hanem
oktatói és oktatásszervezői tevékenységével is hatékonyan segítette szakmai kö-

zösségét. 1981 óta vesz részt a felsőoktatásban, 1984-től egyetemünk oktatójaként magyar szakos hallgatók több generációjának képzettségéhez járult hozzá előadásaiival, szemináriumaiival, tankönyveivel. A graduális képzés mellett bekapcsolódott a PhD-képzésbe mind oktatóként és témavezetőként, mind habilitációs és doktori bizottságok elnökeként, tagjaként, értekezések bírálójaként. Intézetigazgatóként 8 éven át irányította a Magyar Nyelvtudományi Intézetet.

Tudományos közéleti tevékenysége szorosan kapcsolódik kutatói munkásságához tartalmához. Kiemelt figyelmet érdemel, hogy mintegy másfél évtizeden át résztvevője volt a Szathmári István által alapított stilisztikai kutatócsoportnak. Munkahelyét számos csoportos kutatási pályázat (köztük több OTKA) elnyerésével támogatta, ily módon is teret adva kollégái szakmai fejlődésének. Több cikluson át látott el tudományszervezői feladatot a Magyar Nyelvtudományi Társaság debreceni csoportjának elnökeként, a Debreceni Akadémiai Bizottság Nyelvészeti Munkabizottságának elnökeként, a Magyar Nyelvtudományi Társaság országos választmányának és egyéb tudományos társaságoknak a tagjaként.

A kötet szerzői tanulmányukkal fejezik ki köszönetüket azért a mindnyájuk számára követendő példát jelentő töretlen munkakedvért, koherens életműért, oktatói és szervezői habitusért, amellyel Szikszainé Nagy Irma évtizedeken átívelő munkássága jelen van a hazai nyelvtudományban. Szívvel gratulálnak az Ünnepeletnek születésnapja alkalmából, és kívánnak jó egészséget, erőt, energiát további tudományos munkájához, csakúgy, mint a mindennapokhoz.